

Haydn Budán.

Majd egy félszázad telt el, míg a legalaposabb, de sajnos, csonkán maradt Haydn-életrajz, Carl Ferdinand Pohl műve befejezőre talált Hugo Botstiber személyében. Az ő befejező kötetével¹ azonban egy alapvető Haydn-életrajznak a kérdése koránt sincs megoldva. Sok, itt most nem részletezhető hibája mellett, talán legnagyobb fogyatékosága a munkának, hogy Haydn magyar vonatkozásaira jóformán alig tér ki. Így csupán futólag említi azt aényt, hogy Haydn 1800 március 8-án, József nádor születése napjának előestéjén, Budán vezényelte a Schöpfung oratórium előadását. Botstiber a Wiener Zeitung 1800 március 19-i számára hivatkozik, de sem ezt a lapot, sem pedig a pontos dátum nélkül említett Pressburger Zeitungot és Magyar Hirmondót nem idézi (az utóbbi két adatot nyilván másodkézből kapta), s ezért szükségét látom annak, hogy a nagyfontosságú tényre vonatkozó híradásokat a maguk egészében itt közlőtegyem.

A Magyar Hirmondó 1800 márc. 18-i száma (370. l.) Haydn budai szerepléséről így ír:

(1800 márc. 8. este) „A' F. Pár között uralkodó szép Egygyességnek még hathatósabb meg-tisztelésére el éneklődött 's muzsikálódott ennek utánna, az a' felséges és a' hangokat olly gyönyörkődötét módon egyeztető Teremtés nevezetű szerzeménye Haydn-nek, kit a' mint irtuk, különösen e' végre hívtott le a Császári Hertzeg asszony. Az éneklésnek 's muzsikának, tsupa kedvellésből való gyakorlói is, számosan voltak a' rendes muzsikusokon kívül, eszközök Haydn Ur igyekezetének, a' teljes meg-elégedésig való végre-hajtásában”.

E tudósításban a Magy. Hirmondó márc. 4-i soraira történt hivatkozás:

(Pádua). „Tegnap (febr. 17-én) indult le innét Budára ama' nagy nevű Haydn Muzsikus-Doctor, és Director, hogy a' Nádorispányné Ő Csász. Fiertzsege' parantsoltjára, elénekeltesse 's el muzsikáltassa a' Teremtés név alatt esmérates remek muzsikáját, Nádorispányunk születése napján, mely Martziusnak 9-dikén leszsz”.

A Pressburger Zeitung márc. 18-i számában (Nro. 22.) megjelent, Budán, márc. 14-én kelt tudósításban a következőket találjuk:

„Das am 9. d. eingetretene Geburtsfest Sz. Koenigl. Hoheit des Erzherzogs. Palatinus ist hier auf das feyerlichste begangen worden. Auf Veranstaltung Ihrer Kaiserl. Hoheit, der Frau Erzherzogin ward am Vorabend in dem Saal des K. K. Schlosses das musikalische Oratorium des beruehmten Joseph Haiden, genannt die Schoepfung, unter Seiner Leitung gegeben, und meisterhaft ausgeführt, wodurch Se. Königl. Hoheit sehr angenehm uebererrascht wurden. Beyde K. K. Hoheiten und alle anwesenden bezeigten ihren ungetheilten Beyfall darueber, und waren ungemein vergnuengt. Der Festtag selbst ward ebenfalls mit allen Merkmalen der Freude gefeyert, und auf das Vergnuegteste zugebracht”.

A Wiener Zeitung márc. 19-i számában (Nov. 23.) ezeket olvassuk:

„Den 9. März wurde das Geburtsfest Sr. Koenigl. Hoheit des Erzherzogs Palatinus mit allen Merkmalen der Freude gefeyert. Unter mehreren Feyerlichkeiten zeichnete sich der Vorabend ganz besonders aus. Ihre Kaiserl. Hoheit die Erzherzogin, nach dem Hoechst-dieselbe den Doktor der Tonkunst, Joseph Haydn, eigends berufen liessen, uebererraschten Se. Koenigl. Hoheit auf das angenehmste in dem Saal des Koenigl. Schlosses mit den unannachamlichen musikalischen Oratorium dieses beruehmten Kuenstlers, die Schoepfung genant. Der Saal war schoen und geschmackvoll beleuchtet, und in ovalen Rundungen von Lichtern, wovon jede in transparenter Beleuchtung einen Buchstaben enthielt, war auf einer Seite des Saales: Harmonie, auf der andern aber: Parfait, angebrachte. Zu dieser Musik war der grösste Theil des Adels von Ofen und Pest geladen, und das Oratorium selbst, durch die Saenger und Saengerinnen zur vollkommensten Zufriedenheit des Haydn ausgefuehrt; zu welcher gluecklichen Ausfuehrung die zahlreichen Dilettanten nicht wenig beytrugen. Beyde K. K. Hoheiten und alle anwesende zollten dieser seltenen Abendunterhaltung ihren ungetheilten Beyfall.”

¹ Joseph Haydn. Unter Benutzung der von C. F. Pohl hinterlassen Materialien weitergefuehrt von Hugo Botstiber. III. Band. Leipzig. 1927. 8°, XII+440. l.

A „Schöpfung”-nak ez az előadása tehát egy hónappal megelőzte annak eddig leg-régibbnek vélt budai bemutatását (1800 ápr. 6). Haydn budai látogatása különös véletlen folytán, Beethovenével egy évben történt. A verebi Vég-h-család kéziratos krónikája fölemlíti, hogy Haydn járt Vereben (Fehér m.). Valószínűnek tartom, hogy ez a látogatás a budai úttal volt kapcsolatos.